

LEKTURY OGWIĄZDKOWANE NAJWAŻNIEJSZE ZAGADNIENIA

1. „BOGURODZICA”

- **gatunek i jego cechy:** pieśń
- pieśń maryjna, modlitwa – wyraz kultu maryjnego w Polsce
- pieśń ojczysta, patriotyczna pieśń polskiego rycerstwa
- zabytek średniowiecza
- prośby do matki Bożej skierowane przez wiernych
- język – archaizmy, funkcje i rodzaje

2. JAN KOCHANOWSKI – FRASZKI, PIEŚNI, HYMN

- **gatunek i jego cechy:** fraszka, pieśń, hymn
- **tematyka i rodzaje fraszek:** religijne, filozoficzne, patriotyczne, obyczajowe, biesiadne, miłosne (KONKRETNE PRZYKŁADY – np. „O żywocie ludzkim”, „Do snu”, „Na dom w Czarnolesie”, „Na lipę”, „Na zdrowie”)
- **zastosowana filozofia:** stoicyzm, epikureizm, zasada „złotego środka”
- **tematyka i rodzaje pieśni:** religijne, refleksyjne, patriotyczne, dziękczynne, obyczajowe (KONKRETNE PRZYKŁADY – np. „Pieśń IX”, „Pieśń świętojańska o Sobótce”, „Pieśń o spustoszeniu Podola”, „Pieśń XXV Czego chcesz od nas, Panie”)
- **zastosowana filozofia:** stoicyzm, epikureizm, zasada „złotego środka”
- **hymn** „Czego chcesz od nas, Panie”

POZOSTAŁE ZAGADNIENIA W ZALEŻNOŚCI OD WYBRANEGO TEKSTU

3. JAN KOCHANOWSKI „TRENY”

- **gatunek i jego cechy:** tren
- **geneza cyklu:** śmierć Urszulki, cierpienie i tęsknota ojca
- **podmiot liryczny:** cierpiący ojciec
- **tematyka:** ból, cierpienie, tęsknota, kryzys wiary i wartości, szydzenie z mądrości, poszukiwania zmarłej w zaświatach, zwątpienie w życie pozaziemskie, uspokojenie i ukojenie bólu w „Trenie XIX”
- **różne koncepcje filozoficzne i światopoglądowe**
- **znaczenie słów:** „Czas doktor każdemu”, „Ludzkie przygody ludzkie noś”
- **MOTYWY w „Trenach”:** cierpienie niezawinione, obraz Boga, obraz ojca, obraz córki, bunt

4. IGNACY KRASICKI – BAJKI

- **gatunek i jego cechy:** bajka epigramatyczna, bajka narracyjna
- **pojęcia:** morał jawny, morał ukryty, alegoria, uniwersalizm, dydaktyzm
- **realizacja haseł oświeceniowych:** „I śmiech niekiedy może być nauką, kiedy się z przywar nie z osób natrąca”, „Bawiac uczyć, ucząc bawić”

- **przykłady:** „Ptaszki w klatce”, „Kruk i lis”, „Wół minister”, „Dewotka”, „Jagnię i wilcy”
- **MOTYWY w bajkach:** obraz ludzkiej niedoskonałości w literaturze, alegoria, śmiech

POZOSTAŁE ZAGADNIENIA W ZALEŻNOŚCI OD WYBRANEGO TEKSTU

5. ADAM MICKIEWICZ „DZIADY” cz. II

- **tematyka utworu:** romantyczne obcowanie z duchami, pozarozumowe postrzeganie świata i rzeczywistości
- ludowość, legendy i wierzenia ludu
- na czym polega moralność ludowa
- kategorie duchów
- **problem winy i kary**

6. ADAM MICKIEWICZ „DZIADY” cz. III

- „Dziady” drezdeńskie
- **gatunek i jego cechy:** dramat romantyczny
- **czas i miejsce powstania:** Drezno, po upadku powstania listopadowego
- **geneza utworu:** proces Filomatów i Filaretów w latach 1823-1824
- **problematyka utworu:** narodowo-wyzwoleńcza
- **tematyka utworu:** martyrologia narodu polskiego
- **miejsca akcji:** więzienie w dawnym klasztorze ojców bazylianów, salon warszawski, dom Senatora, dom pod Lwowem, cmentarz
- **najważniejszy bohater:** Konrad, przemiana wewnętrzna bohatera z romantycznego kochanka w bojownika sprawy narodowej
- **ważne sceny:** scena więzienna, przemiana duchowa Konrada, Wielka Improwizacja, widzenie ks. Piotra, Sen Senatora, Salon warszawski, Bal u Senatora
- **pojęcia:** prometeizm, mesjanizm, Wielka Improwizacja
- **hasła:** „Polska Mesjaszem narodów”, „Nasz naród jak lawa”, „Nazywam się Milijon, bo za miliony kocham i cierpię katusze”, „A imię jego czterdzieści i cztery”
- **MOTYWY w „Dziadach”:** cierpienie narodu, sen, widzenie, cierpiąca matka, walka dobra ze złem, poeta i jego rola, samotność jednostki, jednostaka wybitna, kult Maryjny na ziemiach polskich i litewskich

7. ADAM MICKIEWICZ „PAN TADEUSZ”

- **gatunek i jego cechy:** epos, epopeja narodowa
- **czas i miejsce powstania:** 1832-1834, Paryż, emigracja
- **geneza utworu:** sytuacja wygnania, rozgoryczenie sporami wewnątrz emigracji, tęsknota za krajem, chęć ocalenia pamięci o kraju lat dziecińczych, marzenia o wyzwoleniu ojczyzny i powrocie do niej, chęć ocalenia przemijającej epoki szlacheckiej, pragnienie stworzenia epopei narodowej
- **tematyka utworu:** ukazanie przeszłości, historii walk o wolność ojczyzny, regionalizm – obraz przyrody, kultury, obyczajów litewskich, „mała ojczyzna”

- **miejsce akcji:** Soplicowo jako ostoja polszczyzny
- **najważniejszy bohater:** Jacek Soplica, przemiana wewnętrzna bohatera
- **wątki poboczne:** perypetie miłosne Tadeusza, spór o zamek Horeszków, spór o Kusego i Sokoła
- **ważne zagadnienia:** interpretacja zakończenia Księgi XII „Kochajmy się”, polonez, rola historii, rola Mazurka Dąbrowskiego, obyczajowość, opisy przyrody i ich funkcja
- **MOTYWY w „Panu Tadeuszu”:** taniec, przemiana wewnętrzna bohatera, miłość, zemsta, wina, pokuta, dwór szlachecki, mała ojczyzna, kult Maryjny na ziemiach polskich, obrazy przyrody

8. ALEKSANDER FREDRO „ZEMSTA”

- **gatunek i jego cechy:** komedia
- **tematyka utworu:** spór o mur, szlachta polska w XVIII wieku, kultura sarmacka
- **nazwiska znaczące:** Milczek, Raptusiewicz, Papkin, Czepierska, Dyndalski, Śmigalski, Perelka

9. BOLESŁAW PRUS „LALKA”

- **gatunek i jego cechy:** powieść realistyczna, powieść pozytywistyczna
- **czas akcji:** akcja właściwa 1878-1879, retrospekcja w „Pamiętniu Starego Subiekta”
- **interpretacja tytułu**
- **miejsce akcji:** Warszawa, Paryż
- **narracja** – trzecioosobowa (narrator obiektywny, wszechwiedzący, narracja odautorska); pierwszoosobowa (w *Pamiętnikach* Rzeckiego, narrator subiektywny)
- **główny bohater:** Stanisław Wokulski jako człowiek dwóch epok (romantyk i pozytywista)
- **hasła programowe epoki i sposób ich realizacji:** praca u podstaw, praca organiczna, emancypacja kobiet, asymilacja Żydów, scjentyzm
- **panorama społeczeństwa polskiego:** biedota (studenci, furman Wysocki, upadłe dziewczyny, rzemieślnicy), polskie mieszczaństwo, Niemcy (Minclowie), inteligencja (Ochocki), ludzie interesu (Wokulski), zubożała szlachta (Wokulski), arystokracja (Łęccy, książę, Krzeszowscy, hrabia Liciński, baron Dalski), Żydzi (Schlangbaumowie, Szuman)
- **MOTYWY i tematy w „Lalce”:** miłość i namiętność, przyjaźń, idealisci, miasto (Warszawa i Paryż), społeczeństwo drugiej połowy XIX w., bonapartyzm, destrukcyjna poezja romantyczna, bogactwo i majątek, polityka, walki narodowo-wyzwoleńcze, samotność wśród tłumu, praca, nauka, kobieta (upadła, lalka, pracująca, arystokratka), kamienica, spory pokoleniowe

10. HENRYK SIENKIEWICZ – wybrana powieść historyczna

- **gatunek i jego cechy:** powieść historyczna

POZOSTAŁE ZAGADNIENIA W ZALEŻNOŚCI OD OMAWIANEJ W GIMNAZJUM LEKTURY

11. STANISŁAW WYSPIAŃSKI „WESELE”

- **gatunek i jego cechy:** dramat neoromantyczny
- **geneza utworu:** autentyczne wesele poety Lucjana Rydla z chłopką Jadwigą Mikołajczykówną, Wyspiański gościem na weselu
- **czas i miejsce akcji:** chata chłopska w Bronowicach, 1900 rok
- **akt I – charakter realistyczny,** społeczno-obyczajowy (dialogi gości weselnych – inteligencji i chłopów)
- **akt II – charakter symboliczny,** fantastyczny, psychologiczny (wizje uczestników zabawy, którym ukazują się zjawy i duchy – symbol ich tęsknot, lęków, wyrzutów sumienia, marzeń, mitów narodowych, kompleksów)
- **akt III – charakter realistyczno-symboliczny, narodowy; CHOCHOŁ, taniec chocholi**
- **ZJAWY:** Marysia – **Widmo**, Dziennikarz - **Stańczyk**, Poeta – **Rycerz**, Pan Młody – **Hetman**, Dziad – **Upiór**, Gospodarz – **Wernyhora**, **Chochół**
- **PRZEDMIOTY-SYMBOLE I ICH ZNACZENIE:** złoty róg, chochoł, krąg taneczny, wiejska chata
- **wystrój chaty i jego symbolika**
- **MOTYWY i tematy w „Weselu”:** relacja inteligencja – chłopci, rzeź galicyjska, brak gotowości do walki o ojczyznę, ludomania
- **rozprawa Wyspiańskiego z mitami narodowymi:** chłopca Piasta, sojuszu chłopsko-inteligenckiego, wsi spokojnej i wesołej, romantyzmu

12. WITOLD GOMBROWICZ „FERDYDURKE”

- **gatunek i jego cechy:** powieść groteskowa
- **znaczenie tytułu**
- **główny bohater:** trzydziestoletni Józio
- **miejsca akcji:** szkoła, stancja u Młodziaków, dwór w Bolimowie
- **pojęcia:** Forma, upupianie, groteska i ironia,
- **metafory ludzkiego ciała i ich znaczenie:** pupa, łydka, gęba
- **MOTYWY i tematy w „Ferdydurke”:** obraz szkoły, nauczycieli, uczniów, lekcji, motyw dworu, rodzina, erotyka, groteska jako kategoria estetyczna, nazwiska znaczące

13. BRUNO SCHULZ – wybrane opowiadanie

- **gatunek i jego cechy:** opowiadanie
- **najważniejsze zagadnienia:** surrealizm, mityzacja rzeczywistości, kreacjonizm, deformacja rzeczywistości, czas i przestrzeń, motyw ojca, szaleństwo, labirynt, ptaki, antyurbanizm

POZOSTAŁE ZAGADNIENIA W ZALEŻNOŚCI OD WYBRANEGO TEKSTU